

alpenkonvention • convention alpine
convenzione delle alpi • alpska konvencija

Ständiger Ausschuss der Alpenkonferenz
Comité permanent de la Conférence alpine
Comitato permanente della Conferenza delle Alpi
Stalni odbor Alpske konference

50

13.08.2012

TOP / POJ / ODG / TDR

B7

SL

OL: IT

ITALIJANSKO PREDSEDOVANJE ALPSKE KONVENCIJE 2013 – 2014
PREDSTAVITEV GLAVNIH CILJEV IN PREDNOSTNIH NALOG

A Poročilo

B Predlog sklepa

A Poročilo

Že od jeseni 2011 poteka **proces usklajevanja z italijanskimi alpskimi regijami in ostalimi ustanovami, ki delujejo na območju Alp**, da bi se dogovorili o **programu italijanskega predsedovanja** Alpske konvencije in sprejeli poseben **memorandum o soglasju** med ministrstvom za okolje in temi ustanovami.

Na ta način smo želeli sprožiti skupno načrtovano akcijo, osnovano na **načelu subsidiarnosti**, v okviru katere bodo dejavnosti, ki jih bo izvajalo to italijansko predsedstvo, jasno odražale tudi vlogo in izkušnje krajevnih uprav ter ustanov, ki se pretežno ukvarjajo s procesi ekonomskega in socialnega razvoja ter s pospeševanjem in varovanjem alpskega okolja.

Ta prvi povzetek upošteva predvsem tematike in prednostne naloge, za katere so se pogodbenice dogovorile v okviru Večletnega programa dela Alpske konvencije (VPD 2011-2016)¹, delo delovnih skupin in platform, predloge italijanskih alpskih regij in ostalih zainteresiranih krajevnih ustanov.

S takim načinom dela smo lahko:

1. določili specifične cilje za izvajanje Večletnega programa dela (VPD) Alpske konvencije;
2. s pomočjo alpskih regij ugotovili nekatere tematike/cilje, ki bi morali pretežno označevati italijansko predsedovanje Konvencije;
3. izdelali predlog za preureditev delovnih skupin in platform, ki delujejo v okviru Konvencije.

Upoštevajoč razpravo na zadnji seji Stalnega odbora v Ženevi (31. maj – 1. junij 2012) in bodočo predajo predsedovanja Italiji smo v zvezi z zadnjo točko želeli predlagati **racionalizacijo in preureditev delovnih skupin in platform** s pomočjo točnejše opredelitve njihovih mandatov in "grozdenja" na osnovi skupnih ciljev in pd., učinkovitejšega usklajevanja le-teh s predsedstvom in posledičnega zmanjšanja stroškov za izpolnjevanje posameznih mandatov (glej italijanski predlog za preureditev in usklajevanje mandatov). V nadaljevanju objavljamo seznam **prednostnih nalog in glavnih ciljev** za vsako doslej opredeljeno temo VPD-a: za vsako preverjamo kriterije izvedljivosti in potencialne vplive na alpski prostor.

¹ Večletni program dela Alpske konvencije (2011-2016) se deli na teme: a) Demografske spremembe; b) Podnebne spremembe; c) Turizem; d) Biotska raznovrstnost; e) Promet in mobilnost.

1. Prilaganje podnebnim spremembam:

Na osnovi podatkov iz strokovne literature lahko sklepamo, da bodo imele podnebne spremembe izredno močne vplive na alpsko območje, ki ima značilne specifične lastnosti in ranljivosti. Le-te je potrebno upoštevati v različnih kontekstih, posebej pri izbirah prostorskega prilagajanja in planiranja s celostnim pristopom za obvladovanje tveganj in za medregionalno ter čezmejno usklajevanje.

Tovrstne pobude že obstajajo v alpskem prostoru, včasih na institucionalni ravni (npr. Planalp), včasih na ravni projektov in čezmejnega sodelovanja (npr. CLISP, RiskNat), tudi z upoštevanjem že obstoječih dobrih praks.

Akcijski plan za podnebne spremembe Alpske konvencije, ki ga je izdelalo francosko predsedstvo in so ga ministri sprejeli leta 2009 v Evianu, namenja temi prilagajanja posebno pozornost prav zaradi posebne ranljivosti hribovskih, in še posebej alpskih območij. Stalni odbor in Sekretariat Alpske konvencije sta se obvezala, da si bosta prizadevala za izvajanje načel akcijskega načrta, da bosta objavljala rezultate in pospeševala izmenjavanje izkušenj med alpskimi regijami.

Kljub temu pa za to območje še vedno nimamo regionalnih planov, ki bi upoštevali tudi potrebe prilagajanja, ki bi združevali in sistematizirali že obstoječe informacije ter političnim odločevalcem nudili smernice za upravljanje z občutljivimi vsebinami, kakršni sta raba prostora in trajnostno tveganje.

2. Gozdovi, varovana območja in ekonomsko ovrednotenje ekosistemskih storitev:

Gozdovi so pomemben dejavnik alpskega prostora tako s stališča ekonomske trajnosti in varstva okolja ter ekosistemov kot tudi s krajinskega stališča, saj predstavljajo značilen element tega območja. Že leta 1997 sprejeti Protokol o izvajanju Alpske konvencije na področju upravljanja z alpskimi gozdovi priznava gozdovom multifunkcionalnost ter socialno in ekonomsko funkcijo. Isti protokol nudi osnovo za priznanje in ekonomsko ovrednotenje ekosistemskih storitev, ki jih nudijo alpski gozdovi; te storitve lahko tudi z ustvarjanjem novih delovnih mest postanejo pomembno "gonilo" razvoja hribovskih območij (v skladu z akcijskim načrtom UNECE/FAO "Gozdovi in zeleno gospodarstvo").

V zadnjih mesecih se je italijanska delegacija trudila, da bi v soglasju z ostalimi pogodbenicami Alpske konvencije uspela vnesti v sklepno deklaracijo Konference v Riu + 20 odstavek o ekonomskih koristih, ki jih nudijo gorski ekosistemi, čeprav jih

politični odločevalci še vedno ne upoštevajo v zadovoljivi meri. V zadnjem trenutku pa je bil ta odstavek izključen iz sklepne deklaracije v Riu.

3. Določitev alpske digitalne agende in “digitalni razkorak”:

Marginalnost nekaterih delov nacionalnega ozemlja glede digitalnih infrastruktur in ponudbe naprednih storitev ima pomembne ekonomske, demografske in institucionalne posledice. Z zmanjševanjem digitalnega razkoraka na eni strani in z izvajanjem specifične digitalne agende za alpska območja na drugi bomo lahko optimizirali razpoložljive vire in zmanjšali objektivni zaostanek hribovskih območij. Na “digitalni razkorak” vezane dejavnosti (in posebej organizacija specifičnega tematskega dogodka) bi sodile tudi v okvir izvajanja Deklaracije prebivalstvo in kultura alpskih ministrov (glej 3. točko I. paragrafa, 2. in 6. točko III. paragrafa, 1. točko IV. paragrafa ter 1. in 3. točko V. paragrafa).

S sprejetjem digitalne agende za alpsko območje bomo uvedli uporabo fleksibilnega instrumenta, ki lahko prinese koristi številnim ekonomskim sektorjem in alpskim skupnostim.

Z uvedbo pametnih omrežij lahko dosežemo učinkovitejšo delokalizirano proizvodnjo obnovljivih virov energije; z večjo razširjenostjo računalniških instrumentov lahko poenostavimo spremljanje in uravnavanje energetske porabe v raznih poslopih, izboljšamo pa lahko tudi dostopnost in nudenje storitev.

Za zmanjševanje razkoraka pri nujenju digitalnih tehnologij in storitev tako na področju infrastruktur kot na področju upravnih ozkih grl pa potrebujemo tudi sodelovanje lokalnih javnih uprav, posebej za javne storitve, ki jih le-te lahko nudijo (med temi zdravstvene storitve na območju, za katerega je posebno značilen pojav staranja prebivalstva: na tem področju bi ob ohranitvi iste ravni učinkovitosti lahko dosegli pomembne prihranke).

4. Energija:

S temo energije na alpskem območju se je v okviru posebnega protokola Alpske konvencije ukvarjala delovna skupina, katero je pred časom vodila Italija, v zadnjem času pa je bila tudi predmet obravnave specifičnega poglavja o obnovljivih energetskih virih v okviru izdelave tretjega Poročila o stanju Alp (RSA3) na temo trajnostnega razvoja podeželja in inovacij, ki so ga zaključili leta 2011.

Znano je, da ima ta tema za nekatere države centralni pomen; pred kratkim so v Nemčiji odprli tej temi posvečeno bavarsko agencijo, Švica je dala pobudo za ustanovitev Platforme energija v okviru Alpske konvencije z obrazložitvijo, da ima alpska regija velik potencial na področju obnovljivih energetske virov. Pomenljiv razvoj, ki ga je s pomočjo hidroelektrične proizvodnje ta regija (npr. v Italiji) dosegla že od konca XIX. stoletja, in velika pozornost, ki so jo namenjali gradnji malih in mikro hidroelektrarn, dokazuje, da predstavlja ta klasična oblika obnovljivih energetske virov še danes primarno atrakcijo Alp. Po drugi strani pa tudi potencial na področju biomas, ki je deloma vezan na razvoj gozdarskega sektorja, predstavlja splošno priznano priložnost za celotno regijo.

5. Alpski kmetijsko prehrabeni proizvodi in regionalna biotska raznovrstnost:

S to temo se že štiri leta ukvarja delovna skupina/platforma pod vodstvom Avstrije, v kateri za Italijo sodelujejo strokovnjaki iz dežele Furlanije-Julijske krajine, pokrajine Bocen in Euraca.

Medsebojne povezave med politikami za razvoj podeželja, kmetijsko-okoljski vidiki in reforme SKP-a predstavljajo že sedaj težišče dela te platforme, ki bo nadaljevala z delom tudi med italijanskim predsedovanjem. Te pobude bi bile lahko sklenjene in nato predstavljene na EXPO-ju 2015 oziroma na pripravljanih ali paralelnih pobudah tega dogodka.

Poleg tega pa gorsko kmetijstvo po zaslugi svoje središčne vloge na polnaravnih območjih s kmetijsko rabo, ki so vključena v ekološka omrežja, po zaslugi potencialnih priložnosti za alpska varovana območja, zaradi svoje multifunkcionalne vloge in ohranjanja prostora v širšem smislu, zaradi svojega krajinskega in kulturnega pomena pogojuje tudi izbire prostorskega planiranja, ukrepe za varovanje polnaravnih hribovskih območij in za ovrednotenje ekosistemskih storitev (glej #2: Gozdovi, varovana območja in ekosistemske storitve).

6. Demografija in zaposlovanje, Turizem in Odbor za preverjanje:

Delovna skupina za demografijo in zaposlovanje deluje štiri leta. V tem času je pridobila pomembno zbirko podatkov in izdelala sklepno poročilo. Znanja, ki so nastala znotraj te delovne skupine (pod predsedovanjem Italije), sestavljajo bogato bazo podatkov za bodoče peto Poročilo o stanju Alp.

Enega od pomembnejših vidikov, ki so del te teme, predstavlja turizem. Za to temo ima Alpska konvencija poseben protokol (pred kratkim ga je ratificirala tudi Italija), nedolgo od tega pa je bil izdelan tudi skoraj dokončen osnutek Poročila o stanju Alp (RSA4), ki je bil na osnovi mandata ministrov z Brda v Sloveniji (2011) namenjen prav obravnavi "Trajnostnega turizma".

V naslednjem dveletnem obdobju bi morali prav z obravnavanjem teme "turizem" v okviru poročila RSA5, ki bo tokrat namenjeno demografskim spremembam v Alpah, postaviti v ospredje tudi enega od najpomembnejših trgov dela v alpski regiji, osnovno gonilno silo regionalnega razvoja, v logični kontinuiteti s poročilom RSA4, v katerem je bila ta tema že obširno obravnavana.

Glede na veliko število pridobljenih podatkov o izvajanju Protokola turizem v alpskih državah bi bilo primerno, da bi o vsem tem razpravljali tudi ob uvajanju novih mehanizmov Odbora za preverjanje.

7. Upravljanje z vodnimi viri:

To temo že šest let obravnava posebna platforma, ki ji predsedujeta Avstrija in Švica, Italija pa sodeluje s strokovnjaki tega ministrstva, ISPRES, pokrajine Trento in Euraca. Alpe so glavni sladkovodni vir evropskega kontinenta, saj prispevajo k napajanju glavnih evropskih vodotokov. Zaradi naravnih nesreč, ki so z njo povezane, predstavlja voda dejavnik tveganja za prostor, predstavlja pa tudi gospodarski vir, ki je osnovnega pomena za različne sektorje, med katerimi bi omenili energetske, kmetijski, prehranski, industrijski sektor.

V zadnjih treh letih je bila Italija zelo angažirana na področju integriranega upravljanja vodnih virov in sodelovanja v Platformi za upravljanje voda Alpske konvencije. Konkreten rezultat tega dela je bila med drugim tretja izvedba alpske Water Conference (Benetke, november 2010), za pripravo katere so bile organizirane tri posebne delavnice na teme hidravličnega/hidrogeološkega tveganja, ekoloških vidikov in varovanja alpskih vodotokov ter proizvodnje hidroelektrične energije. Razprave, pri katerih so sodelovali ustanove, strokovnjaki, združenja industrijcev in raziskovalne ustanove, so dokazale, da so za integrirano upravljanje vodnih virov na alpskem območju potrebne posebne namenske politike, dokazale pa so tudi pomanjkljivosti direktive 2000/60 ES in direktive o obvladovanju poplav, če se le-ti izvajata v alpskem okolju. Od tod namen, da se evropskim institucijam priporoči, naj upoštevajo specifično stanje Alp v okviru zakonodajnih postopkov EU.

8. Makroregionalna alpska strategija:

Na Alpski konferenci marca 2011 v Sloveniji so se ministri strinjali, da je potrebno bolje preveriti vlogo, ki naj bi jo Alpska konvencija imela v kontekstu možnih makroregionalnih strategij na alpskem območju. V ta namen je bila ustanovljena posebna delovna skupina, ki bo morala na Alpski konferenci v Poschivau (september 2012) nuditi ministrom elemente za odločanje o bodočih izbirah. Makroregionalna strategija predstavlja novo možnost koordinacije, vezane na Evropske komisijo, ki je doslej zaživela samo na območju Baltika in Podonavja. Izvedljivost makroregionalne strategije ocenjuje Svet Evropske unije na osnovi nekaterih kriterijev, med katere spada tudi dokaz, da zagotavlja makroregija večjo učinkovitost finančnih instrumentov, ki so že dejavni na območju kandidat. Na osnovi prošnje, ki bi jo iz oportunistične predložila kaka druga država, npr. Francija, bi se lahko italijansko predsedstvo odločno zavzelo za sprejem makroregionalne strategije na alpskem območju v sinergiji z ostalimi alpskimi pobudami in na osnovi rezultatov posebne delovne skupine: ob tem gre upoštevati tudi pozitivno okoliščino, da bo Italija v drugem polletju 2014 predsedovala Svetu Evropske unije. Organizacija posebnega dogodka na temo alpske makroregionalne strategije bi sodila tudi v okvir izvajanja Deklaracije Alpske konference o prebivalstvu in kulturi (glej 1. točko II. paragrafa in 1. in 3. točko V. paragrafa).

9. Promet:

Delovna skupina deluje približno deset let pod francoskim predsedstvom. V tem času ji je uspelo doseči pomembne rezultate po zaslugi skupnih naporov in sodelovanja alpskih držav in njihovih strokovnjakov.

Med glavnimi rezultati, doseženimi v teh letih, bi omenili naslednje:

- izdelava poročila o stanju Alp (RSA1) na temo alpskega prometa (2007);
- izdelava skupnega dokumenta o metodologiji za internalizacijo zunanjih stroškov čezalpskega cestnega prometa;
- razvoj študij in dobrih praks na področju pobud za mehko mobilnost v turističnih in izvenalpskih središčih;
- študija o prevoznosti glavnih čezmejnih alpskih cestnih in železniških koridorjev;
- poročilo o mestni mobilnosti in o problemih le-te v nekaterih pilotnih mestnih središčih vzdolž alpskega loka;
- poročilo o alpski medmestni mobilnosti glede na različna prevozna sredstva, na alpska in izvenalpska središča.

V zadnjih letih postajata vse pomembnejši temi "varnost na cestah" in "*trajnostna tveganja*", kar še posebej velja za gorske ceste. Poleg specifičnega projekta

(TranSafeAlp – pod vodstvom regije Veneto), ki je bil pred kratkim deležen financiranja iz programa EU Alpski prostor, je Alpska konferenca na zasedanju na Brdu 2011 zadolžila Delovno skupino za promet, da se specifično ukvarja s to temo.

10. Kandidature UNESCO

Alpska dediščina ni še v zadostni meri prisotna na seznamu Unescove svetovne dediščine tako na področju krajine kot tudi na zgodovinskem in kulturnem področju.

Prav zato je Alpska konvencija leta 2006 ustanovila posebno delovno skupino strokovnjakov, ki so jih predlagale pogodbenice: le-ti so izdelali pregled že priznanih lokalitet in seznam tistih, ki bi se lahko še kandidirale za vpis.

Poleg tega so strokovnjaki izdelali osnovo za morebitno vključitev alpske kulturne dediščine v seznam nematerialne Unescove svetovne dediščine.

Naslednji izziv bo izdelava neoporečnih kriterijev, po katerih se bodo odločali za podpiranje kandidatur, ki si bodo to zaslužile po že izdelanih prednostnih seznamih. Potrebno bo seveda vzpostaviti vse potrebne sinergije s posameznimi nacionalnimi institucijami, ki so pristojne za Unescove kandidature.

11. Odbor za preverjanje

Odbor za preverjanje, ki je bil ustanovljen med zadnjim italijanskim predsedovanjem v letih 2001-2001, je v teh letih preverjal splošno stanje na področju izvajanja Alpske konvencije in njenih protokolov v posameznih državah. Sedaj je ta Odbor uvedel nov mehanizem preverjanja, da bi postal postopek, s katerim preverjajo izpolnjevanje obveznosti, ki izhajajo iz Alpske konvencije, bolj enostaven in učinkovit.

Za Italijo je pomembno, da bi dejavnosti Odbora za preverjanje ovrednotili tudi v sinergiji z delovnimi skupinami in platformami za posamezne vsebine. V tem smislu bi možnost, da se preveri izvajanje Protokola turizem, predstavljala prvi korak na tej poti.

B Predlog sklepa

Stalni obor se seznani s poročilom o glavnih ciljih in prednostnih nalogah italijanskega predsedovanja.